

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Dredništvo in upravljalni prostori
2027 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2027 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXV.

Čena lista
je \$0.05

Entered as second-class matter January 23, 1914, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 6. septembra (Sep. 6), 1932.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 210

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nemški veterani zahtevajo militaristično vladu

Parlamentarizem je mrtev, prvi njihov voditelj. Jeklenočeladnji odobrili Papenove program ekonomske rekonstrukcije. — Na smrt obsojeni fašisti pomiloščeni v dosmrtno ječo

Berlin, 3. sept. — Kancelar Franz von Papen in člani njegovega kabineta, skoro vsi še živeči generali, ki so se udeležili svetovne vojne; bivši kronprinca Friedrich Wilhelm in bivša kronprincazinja ter drugi Hohenzollernski so počastili s svojo navzočnostjo konvencijo Asociacije jeklenočeladnjakov, ki jo tvorijo vojni veterani. Navzoč je bil tudi švedski kronprinca Gustav Adolf ter veliko število knezov, vojvod in druga aristokracija.

Bivši kronprinca je bil deležen velikanskih ovacij kakor tudi ostali Hohenzollernski. Skupini generalov je načeloval bivši feldmaršal August von Mackensen. Iz govora Franza Seldta, voditelja jeklenočeladnjakov, se je odražal trijumf, ko je otvoril konvencijo v spornih palači. Njegov govor je poslušalo okrog 150.000 vojnih veteranov, ki so imeli na sebi rjave uniforme.

„Parlamentarizem je mrtev v Nemčiji,“ je dejal Seldt. „Prišel je čas vojaštva. Ljudje z manjšimi sposobnostmi se bodo morali držati v ozadju. Vlada in firiornih oseb je zlomljena. Prišli smo v Berlin, kjer bomo tudi ostali.“

„Prvi naš cilj je postal že realnost: v naših srcih se je vzbudila želja po samobrambi. Drugi naš cilj je ponovna uvedba prisiljenega vojaškega veščanja, in česar se bodo razvile najvišje duhovne vrednote Nemčije in vestni narodni voditelji.“

„Mi nečemo, da bi se duh, katerega se je nemški vojak navzel v strelskih jarkih, izgubil. Toda mi ne bomo aplikirali tega duha v novi vojni; skušali ga bomo povzdigniti, da bo služil mirni rekonstrukciji našega naroda.“

Jeklenočeladnji so izjavili, da bodo podpirali rekonstrukcijski program Papenovega režima. „Par reform ne zadostuje,“ je dejal major Franz von Stephan, podpredsednik veteranske organizacije. „Spremeniti moramo ustavo in reorganizirati ekonomski sistem, drugače ne bomo nikdar dosegli popolne notranje in zunanje svobode.“

Stephani je zaključil svoj govor z izjavo, da je veteranska organizacija „kladivo v božjih rokah, ki bo skovalo zedinjenje in svobodo nemškega naroda.“

Berlin, 3. sept. — Včeraj je pruski odbor komisarjev pomiloštil pet fašistov, kateri so bili nedavno obsojeni v smrt na sodišču v Beuthenu, v dosmrtno ječo. Fašisti so bili spoznani krivi, da so umorili nekega komunistu v političnih izgrelih. Seji komisarjev je predsedoval kancelar Papen.

Odbor je potem podal uradno izjavo, v kateri pravi, da je pomiloštil obsojence na podlagi dejstva, da niso takrat, ko so izvršili dejanje, švedeli, da je predsednik Hindenburg izdal dekret, ki določa smrtne kazni za politični umor.

Voditelji centristov so naznanili, da je prišlo do dogovora med njimi in naciji, da se številni članov pruskega kabineta zniža od sedem na štiri. Ministrski predsednik bo imel tudi portfelj finančnega ministra. Fašisti bodo dobili pozicijo notranjega ministra in s tem kontrolu nad policijo.

MacNider v Hooverjevi kampanji
Washington, D. C., 3. sept. — Hanford MacNider, bivši načelnik Ameriške legije, je podal resignacijo kot ameriški minister v Kanadi in Hoover je resignacijo sprejel.

Takoj potem je Henry Rilen, načelnik publicističnega odbora

ŽELEZNIČARJI NAPOVEDUJEJO BOJ REDUKCIJAM

Voditelji razočarani, ker magnati niso izpolnili obljub, ki so jih dali železničarjem na čikaški konferenci

Cleveland, O., 3. sept. — Krog 1.750.000 železniških delavcev se bo borilo z vso energijo proti predlagani redukciji meзде za dvajset odstotkov. Tako so izjavili voditelji 21 unij in bratovščin, ki tvorijo Railway Labor Executives' Ass'n.

Voditelji železničarjev niso samo razočarani nad dogovorom, ki je bil sklenjen v Chicagu pred nekaj meseci in je določal redukcijo meзде za deset odstotkov, temveč se tudi čudijo, da so železniški magnati prišli na dan z novo zahtevo, naj železničarji pristanejo na nove redukcije.

Na čikaški konferenci so upravitelji železnice obljubili, da bodo uposili več delavcev, ako unije pristanejo na znižanje. To se ni zgodilo. Namesto tega se odalovitve nadaljujejo. Krog 700.000 železničarjev je sedaj brez dela, mnogo pa jih dela le par dni v tednu.

V uradih bratovščine železniških unij so soglasno sklenili, da bodo vodili odločen boj proti vsem poskusom za znižanje življenskega standarda.

Mehiški predsednik podal resignacijo

Kot zrok se navaja bolczan. Vojni ministar Rodriguez bo najbrž zasedel predsedniško mesto

Mexico City, 3. sept. — General Juan Jose Rios, ministar za notranje zadeve, je snoči naznanil, da je predsednik mehiške republike Pascual Ortiz Rubio demisioniral. Resignacija bo danes predložena parlamentu. Rečeno je bilo, da bo Rubio odptoval v Združene države, morda v Rochester, Minn., kjer se bo zdravil.

General Plutarco Elias Calles, najmočnejša osebnost v mehiški politiki, je odklonil komentar o resignaciji, dasi je znano, da je med njim in predsednikom prevladovalo veliko nesoglasje, ko je bil Calles še vojni ministar.

Rubio bo najbrž nasledil general Abelardo Rodriguez, vojni ministar. Ako se to zgodí, tedaj bo vladal Mehiko do meseca decembra 1934, do prihodnjih predsedniških volitev.

General Miguel M. Acosta, ministar prometa, bo morda zaval pozicijo vojnega ministra, ako bo Rodriguez postal predsednik.

Številne žrtve nesreč v zadnjih dveh dneh

Chicago, 6. sept. — Nad 145 ljudi je postalo žrtv avtomobilskih in drugih nesreč v nedeljo in ponedeljek, ko je ljudstvo praznovalo delavska obramba.

Avtomobilske kolizije so zahtevale 97 življenj, 44 ljudi je utonilo pri kopanju, v letalskih nesrečah pa se je ubilo sedem ljudi. Vročina, ki je prevladovala v vzhodnih državah, je ubila štiri osebe.

Čikaški tiskarji grozijo s stavko

Chicago, 3. sept. — Krog osemsto organiziranih tiskarjev, ki so zaposlenih v tridesetih tiskarnah, se je odločilo za stavko kot protest proti redukciji meзде od \$1.20 na \$1.10 na uro. Delodajalci so samovoljno odredili redukcijo na svoji seji prošli četrtek.

„Ako ne bodo delodajalci revdirali svojega stališča in se držali določb pogodbe, bo petsto tiskarjev zastavkalo prihodnji torek,“ je izjavil Lawrence J. Corias, organizator unije.

Cenzura tiska v Jugoslaviji

Država prevzela kontrolo nad pošiljativami inozemskih časopisov

Belgrad, 3. sept. — Znano je, da vlada že dolgo časa zatira svobodo jugoslovanskega časopisa, sedaj pa je podzvela drastične korake proti inozemskim časopisom, ki prihajajo v Jugoslavijo in katerih reporterji v tej državi opisujejo resnične dogodke.

V dosogo tega namena je vlada razglasila državni monopol na pošiljate inozemskih časopisov. Avla, uradna časopisna agencija, bo imela kontrolo nad tem časopisjem. Privatne časopisne firme so bile že obveščene, da morajo likvidirati svoj biznis v prihodnjih treh mesecih. Avla pa je že pričela s svojimi funkcijami.

Avtoritete menijo, da bodo potom ene vladne organizacije laglje kontrolirale pošiljanje inozemskih revij in časopisov, kateri objavljajo vesti in poročila ki ne ugajajo obstoječemu režimu.

Posvelevanja v Bell hiši

Predsednik pozvan, naj izravna diference med vladno korporacijo in farmakim odborom

Washington, D. C., 3. sept. — Radi nesoglasja med rekonstrukcijsko finančno korporacijo in zveznim farmakim odborom glede posojila \$50.000.000 žitni stabilizacijski korporaciji, da ne bi poslala žita in bombaža, ki ga ima v svojih skladiščih, na trg do prihodnjega leta, se je vršilo več pogovetovanj pri predsedniku Hooverju.

Dasi je korporacija naznanila, da je že določila omenjeno vsoto v ta namen, nekateri krogi trdijo, da je bilo naznanilo netočno. Konferenca, ki so se doslej vršile v Bell hiši, niso mogle izravnati razlik med korporacijo in člani zveznega farmakim odbora.

Poljedelaki tajnik Hyde se je včeraj dvakrat oglašil v Bell hiši. Enkrat ga je spremljal James C. Stone, predsednik farmakega odbora, ki se je ne pričakovano vrnil v Washington, ko je bilo objavljeno naznanilo, da bo odbor prejel posojilo od korporacije pod pogojem, da ne postavi bombaža takoj na trg.

Znižanje plače nabiralcem bombaža

Fresno, Cal. — V San Joaquin dolini bodo letos plačevali nabiralcem bombaža po 40c za sto funtov, deset centov manj kot lansko leto. Delo bodo večinoma opravili tisti, ki prejema jo be-raško podporo od okraja.

Povodnji v Texasu

Eagle Pass, Tex., 3. sept. — Krog dvajset tisoč ljudi se je moralo umakniti v višje kraje, ko so reka Rio Grande in drugi njeni pritoki v južnem delu države poplavlili okolice. Nepotrjena poročila se glase, da je pet ljudi utonilo, mnogo pa je bilo ranjenih.

ILLINOISKI RUDARJI SNUJEJO NOVO UNIJO

Izrekli so se za ločitev od UMWA. Nejevolja proti Walkerju in drugim uradnikom narašča. Peabody Coal Co. ustavlja obrat

Taylorville, Ill., 3. sept. — Re-rezentanti rudarskih stavkarjev so na svojem zborovanju v Gillespiju sklenili, da se ocepiljo od United Mine Workers of America in ustanove novo unijo. Zastopniki stavkarjev so tudi izjavili, da reprezentirajo večino illinojskih rudarjev.

Svoj odlok so razglasili v izjavi, katera pravi: „Predlagamo definitivni prelom z uradniki UMWA, ki naj se takoj izvrši, obenem pa predlagamo ustanovitev nove unije.“

Ta akcija je bila odobrena soglasno. Illinojske rudarske unije so poslale na zborovanje 250 delegatov, unije iz Indiane pa 22. Vsaka od teh grup je podala izjavo, da reprezentira 75% rudarjev v Indiani in Illinoisu.

Rudarji, ki so pretrgali stike z mednarodno unijo, niso uradniki krajevnih unij, temveč predstavljajo članstvo — „rank and file.“ Izrekli so se za takojšnjo konferenco z operatorji, „ki naj bi rezultirala v novi mesdni pogodbi, katera bi bila pravična za obe strani.“

Delegati so izjavili, da nova organizacija ne bo radikalna. Imela bo iste cilje kot UMWA, od katere so se ločili s namenom, „da rešijo unijo.“

Lewis in Walker sta bila predmet ostri kritiki. Stavkarji so ju obtožili, da sta usurpirala oblast in s tem ubila morale med člani dvanaštega distrikta. Oba sta agitirala za sprejetje pogodbe, ki določa redukcijo dnevne meзде na pet dolarjev. Pri prvem glasovanju je bila pogodba poražena z veliko večino, nakar je bila dana na ponovno glasovanje. Rudarji trdijo, da je bila tudi na drugem referendumu poražena, a uradniki so naznanili, da je nekdo ukradel glasovnice, predno so bile seštete.

Peabody Coal Co. je naznanila, da bo ustavila obratovanje v svojih premogovnikih v Taylorvillu in okolici za nedoločen čas. V njenih rolih je zadnje dni delalo le neznamno število rudarjev.

Nemški kapitalisti si prisvajajo čast in slavo za riziko, ki so

je podzveli delavci na visokem stolpu, ko so tvegali svoja življenja pri nevarnem delu za pičlo plačo, medtem ko so kapitalisti poželi profit.

Nova slika oficijelne Washingtona

Avtorji „Merry-Go-Rounds“ izdali novo knjigo o „viali družbi“ in washingtonskih lakajih kapitalizma

Washington. — (FP) — Trije reporterji v Washingtonu, ki so lansko leto spisali knjigo „Washington Merry-Go-Round“ z velikim uspehom, so sedaj izdali novo knjigo pod naslovom „More Merry-Go-Round“. V nji nadaljujejo z „debunkanjem“ oficijelne Washingtona, kapitalističnih lakajev in so odgnili zastor na potratno življenje „viale družbe“.

V poglavju „Plea despresije“ slikajo kontrast med bogatimi pojednami in razkošju buržoazije ter med demonstracijami brezposelnih v zadnjem decembru, ko so prvič prikoralili v Washington. „Plea despresije“ so zaključili s opisom nasilnega izgona bonusnikov iz glavnega mesta. Slika socialnih kontrastov je tako močna, da Hooverju gotovo ne bo ugajala, ker njegova administracija nastopa v vlogi slobnega.

Avtorji so si privoščili tudi „devet starih očancev“ — zvezne vrhovne sodnike, ki deželi narekujejo socialne in ekonomske norme. O tem sodišču je stari Andrew Furuseth, voditelj mornarjev, že pred leti rekel, da je „ameriški Bog“.

Slično se izražajo tudi avtorji „More Merry-Go-Rounds“. Desetletja dela in milijoni dolarjev so lahko potrošeni v agri-kulturi za odstranitev kakšnega barbarizma, pravilo s ostrim na delavsko zakonodajo. „Am-pak č je nova postava v naprotju s predsedniki in ekonomskimi pojmi večine sodišča, privlečejo na dan tabu ustavnosti in jo a tem ubijejo.“ Pisatelji imenujejo to sodišče „mrtno roko vsega napredka“, katero je mogoče odstraniti le s revizijo ustave.

V poglavju „Muscle Men“ stragajajo starogardiste obeh strank v senatu. „Ti ljudje so lahko naaprotnega mišljenja o svetovnem sodišču ali prohibiciji. Lahko se tudi prepirajo in prerivajo, ali naj sedi v Bell hiši republikanec ali demokrat in deli patronažo in drug favoritizem...“

„Naj se pa pojavi temeljito ekonomsko vprašanje, naperjeno na primer proti trustu elektrike, o visokem obdavčenju koncentriranega bogastva, znižanju apropiacij za militarizem. Naj vstane kdo in zahteva temeljne ekonomske reforme in predloži ukrepe, s katerimi udari v osrčje profitnega sistema.“

„Tedad se bosta postavila na branik demokrat Robinson in republikanec Smoot in vsi drugi njihovega bloka ter se bodo borili rama ob rami, v popolni harmoniji... proti vsem spre-membam... Vse združuje klio za obrambo privatnih in privilegiranih interesov.“

Delavski tajnik Doak je dobil naslov „Head Bouncerja“ — glavnega skakača —, ki je 1924 kandidiral v Virginiji za zveznega senatorja in pozival ljudstvo „naj obvarje deželo pred LaFolletom in Moskvo.“ Ko so se konec vojne železničarji borili za podržavljenje železnic po Plumbovem načrtu, je on nastopal proti. Avtorji ga pokazujejo kako je plezal po hrbtih delavcev, katerih voditelj je bil, in se povzpelo do kabinetsnega mesta.

„More Merry-Go-Round“ je portret Washingtona do današnjega dne. Pokazuje glavne lakaje kapitalistične oligarhije v vlogi visokih vladnih uradnikov in gnilo washingtonsko „vialjo“ družbo.

Eksplozija v rumunski municijski tovarni

Bukarešta, 3. sept. — Trije delci so bili ubiti in več drugih ranjenih pri eksploziji, ki se je

POPOLN SPORAZUM MED RUSIJO IN TURCIJO

Turški sunanji ministar izjavil, da Carigrad ne bo kršil določb nedavno sklenjenih pogođb med obema državama

Carigrad, 3. sept. — Vstop Turčije v Ligo narodov se je izvršil pod pogođi, da se turška vlada ne bo pridružila koncentrirani akciji proti Sovjetski uniji, ako bi jo pričela Zeneva. Prijateljske pogodbe med sovjetsko Rusijo in Turčijo bodo ostale v veljavi, neglede na obilgacije, katere je prevzela Turčija, ko se je pridružila Ligi narodov.

To je razvidno iz note T. Ruchdija, turškega zunanjega ministra, ki jo je poslal reprezentantu sovjetske vlade v Carigradu. Ministar poudarja, da Turčija kot članica Lige narodov ne bo omalovaševala določb prijateljskih pogođb.

„Mi nameravamo kooperirati z Ligo narodov pri vzdrževanju mednarodnega mira,“ pravi Ruchidi. „Ako bo Turčija odkrila tendenco proti mirovnim principom s strani Lige narodov in bila ta naperjena proti sovjetski vladi, tedaj jo bo pobijala s vso močjo in energijo.“

„Obveznosti Turčije na podlagi 16. in 17. točke Ligne pogodbe ne bodo spremenile politike turške vlade napram sovjetski Rusiji. Ti točki se nanašata na vojno, katero bi napovedala Rusija, kar bi zahtevalo intervencijo Lige narodov. Ako bi do tega prišlo, se Turčija ne bo štela obvezana v smislu 16. točke in se ne bo udeležila nikake akcije proti Sovjetski uniji.“

Ta izjava turškega zunanjega ministra je pomirila Moskvo. Sovjetska vlada je bila nekoliko vznemirjena radi vstopa Turčije v Ligo narodov in to v skladu tega, ker ji je nekaj tednov prej dala brezobrestno posojilo \$5.000.000.

Angloška vlada pojasnjuje

Pravi, da ne podpira Nemčije v njenih zahtevah glede isenacena oboroževanja

London, 3. sept. — Velika Britanija je uradno obvestila Italijo, Poljako in Belgijo, da ni obljubila Nemčiji, da bo podpirala zahteve glede isenacena oboroževanja.

Britakemu sunanjemu uradu se je zdelo potrebno sanikati neuradne govornice in uradne namigljaje iz Berlina, da Anglija odtrava kampanjo Papenovega režima glede revizije klavzul versalske pogodbe, ki se nanašajo na oboroževanje.

Vse države, ki so podpisale lausanski pakt, so bile informirane, da ni bilo nikakih razgovorov med Veliko Britanijo in Nemčijo o tem predmetu, odkar je bila reparacijska konferenca v Lausanni zaključena.

Angloški zunanji ministar je dal razumeti, da to še ne pomeni, da bo Velika Britanija vodila direktno opozicijo proti zahtevam Nemčije. Razvoj politične situacije je kač, da se Britanija boji novih komplikacij v evropski diplomaciji. Dasi nekateri britski časopisi podpirajo zahteve Nemčije, je vlada tiho in se noče spustiti v oficijelne razgovore glede tega vprašanja.

Potras v Jugoslaviji zahteval tri žrtve

Zagreb, 3. sept. — Poročilo iz Biharea v Bosni se glasi, da je tekem silnega viharja močan potresi sunek zazibal vas Turje in bližnjo okolico. Podri je več hiš, ubili tri dekleta in ranil več drugih.

večeraj pripetila v municijski tovarni v Chitilu.

Nemški kapitalisti si prisvajajo čast in slavo za riziko, ki so je podzveli delavci na visokem stolpu, ko so tvegali svoja življenja pri nevarnem delu za pičlo plačo, medtem ko so kapitalisti poželi profit.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

BLIŠKO IN IZDAVANA SLOVENSKE NARODNE POMOČNE NE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Mexico \$7.50 per year...

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Davčno vprašanje

Milwaukee, Wis. — Za vsako volilno kampanjo si izberejo kapitalistične stranke posebna kampanjska gesla, potem katerih slepijo v svojih govorih volilce.

V državi Wisconsin, kakor tudi v okraj Milwaukee, je postalo sedaj priljubljeno geslo o znižanju davkov, ker je to sredstvo pač najprimernejše za točasno razpoložljivo ljudstva.

Politično nezreli del ljudstva se je oprijel tega gesla, kar pač pomeni, da bodo ti volilci ponovno zapeljani in prevarani potom navadnega kampanjskega blufa.

Socialisti ne kričijo o znižanju davkov, ker se pač zavedajo, da so davki potrebni, ako hoče ljudstvo dobiti in živati vse udobnosti, ki so mogoče samo potom davčnega denarja.

Toda socialisti propagirajo v tem oziru taktiko, katere bi v resnici pomenila znižanje davkov, toda znanje za revnejše sloje, za delavce, kmete, male trgovce in obrtnike.

Tako znižanje za delovno ljudstvo, torej za večino ljudstva pa je mogoče samo, če se naloži potrebne davke predvsem velikim korporacijam, na velika premoženja, na visoke dedščine, torej na sloje, kateri razpolagajo na ta ali oni način z velikimi premoženji.

Vsa bogastva poidevce ali družb prihajajo od strani delovnega ljudstva, ker to je tisti del naroda, kateri z delom svojih rok proizvajajo vsa bogastva in koplji velika premoženja za malo peščice ljudi, pri tem pa živi najbolj siromašno in mnogokrat v največjem pomanjkanju.

Socialisti zahtevajo nadalje, da se podpravi vse javne naprave, da pridejo tako v roke ljudstva, ter služijo potem potrebam tega ljudstva, ne pa predvsem samo dobičkaželnosti poidevce.

Oni zahtevajo, da prevzame vlada razpečevanje vseh farmarskih pridelkov potom države, da se tako izključi nepotrebne pljavke, spekulante, kateri odirajo kmeta in mestno prebivalstvo v enakih meri.

Doblički, katere prinašajo javne naprave, kakor na pr. električne, plinske, telefonske in prometne, znašajo letno težke milijone in ves ta denar, iztisnjen iz delovnega ljudstva gre v žepi peščice ljudi, kateri nikdar ne sejejo, pa imajo vedno bogato žetev.

Socialisti ne poznajo laži glede davkov. Oni se zavedajo, da so davki potrebni. Če hoče imeti ljudstvo lepe, gladke ceste, zračne, zdrave šole, lepe parke, čiste ulice, kopalnice, vse potrebne zavode, moderne in dobro urejene, dobro razvetljive, zaščito osebnost potom policije in za svoje domove potom požarne brambe in razne druge udobnosti, ki jih nudijo organizacija mest in države, če hoče ljudstvo imeti vse to, do česar je popolnoma upravičeno, mora pač plačati potrebne davke. Toda socialisti se obenem zavedajo, da je plačevanje teh davkov urejeno povsem krivično, da nosi to breme predvsem delovnega ljudstva, v najmanjši meri pa oni sloji, kateri najlažje plačajo.

Ako bi se izvršilo znižavanje davkov po načinu, kakor zahtevajo kapitalistični politikanti, bi se morale ukiniti veliki del udobnosti, do katerih je ljudstvo upravičeno. Tako znižanje davkov bi pomenilo nazadovanje proti starim, neznošnim razmeram.

Socialisti pa se borijo v vsakem oziru za napredek, zato zahtevajo kapitalistični način znižavanja davkov.

Oni hočejo, da plačajo davke v prvi vrsti tisti, kateri koplji velika bogastva na račun delovnega ljudstva.

Kapitalizem je kriv, da imamo v sedanjem družabnem redu toliko nepotrebnih davkov.

Kapitalizem je kriv, da imamo velike armade. Da se meča milijarde na leto takorekoč v vodo za storila orožja in tisoča drugih potrebščin za nepotrebne armade.

Kapitalizem je odgovoren za velika večina zločinov in da so ječe prenapolnjene; — da so prenapolnjene bolnišnice in zavodi za umobolne;

—da je toliko ljudi brezposelnih in da roke teh brezposelnih ne proizvajajo bogastev, katere bi lahko služila v dobrobit vsakega ljudstva in dežele.

Vse to pomeni slabšanje položaja, pomeni višje davke, ker se številno ljudi, kateri izvršujejo koristno delo, stalno zmanjšuje.

Kadar bodo zmagali socialisti, najsiho pri delalnih, mestnih ali državnih volitvah, ne bodo kapitalisti več imeli prilike, kričati o znižanju davkov, ker vladajoče delavstvo bo to vprašanje rešilo tako, da se bo denar za davke vzelo tam, kjer ga je v preobilici in s tem odpravilo to breme, ki sedaj tlačí samo delovno ljudstvo. — Spartak.

Prosperiteta pa taka!

Monroe, Mich. — Sem v to industrijsko mesto se je priključila po dolgem času na pohodu tista prosperiteta ali samo za en teden, ko smo delali 65 ur za lepih srebrnih \$17.80. To je tu sedaj taka plača, da se po tolikih ur delu dobi toliko in ne več. Drugo gre v njihovo vredo, ker sedaj stiskalica dobro stiska, ko je dosti rezerve brez dela. Zato smo prisiljeni delati dolgo ure za nizko plačo.

Tam v drugi tovarni od iste kompanije, ki dela papir iz alame, so pa kar udarili 78 ur in s tem dobili \$3.58 več kot mi za 65 ur. Bila je med nami ta prosperiteta le en teden in takoj je odšla zopet od nas, ker ta teden je bilo le 3 in 4 dni dela. V slavnarnici se vedno bolj dela, ker imajo več naročil, to je v tovarni, v kateri se dela papir iz slame.

Se par mesecev dela, potem bo treba odkuriti za nedoločen čas na lov na divje rase in na vsakovrstno divjačino v Missouri ob slavni železnici Santa Fe. V Chicagu se zasede na oglu 38 ceste na Santa Fe postajališču "Pullmane," kateri imajo vrata na strani, in tako se odraža proti zaželjenemu cilju okoli 356 milj. Frank Kroll.

Vai na skupni piknik!

West Allis, Wis. — Sedaj je čas, ki je zavednemu delavstvu na razpolago, da nekaj stori v korist samemu sebi, da dela in agitira v korist delavskih kandidatov za izvolitev to jesen, ker potem zopet ne bo prilike za dve ali štiri leta. Vse tarnanje ne bo pomagalo nič, ako ne izvolimo delavske oziroma socialistične kandidate v mestne, državne in zvezne urade.

Komaj par mesecev nas loči od glavnih volitev. Imamo še čas, ali ne dosti, da storimo svojo dolžnost in agitiramo vsepovsod, kjer je prilika, da razširimo pomen socialistične stranke in njene platforme, katere je edina rešitev iz današnje krize in splošne mizerije po celam svetu.

Socialistični klubi raznih narodnosti v West Allisu priredi skupni piknik dne 11. septembra v Gebojevem parku, So. 90th st. in W. Greenfield ave. Slovenski in angleški klub sta glavna voditelja. Seveda čisti eventualni dobiček je namenjen za jesensko kampanjo. Objubljenih imamo precej stvari od naših trgov-

cev in simpatičarjev, kar bo gotovo dobrodošlo celim stvarim.

Prireditev ima biti ena najbolj intenzivnih v splošnem. Imeli bomo dobre govornike, dobro muziko in vsakovrstne razvedrila, za jako zmerno ceno. Vstopnina v park prosta, za na ples pa 15c, za par 25c.

Delavstvo v West Allisu ima sedaj priliko pokazati solidarnost v splošnem, da napolni park in s tem demonstrira za svoje pravice. Ako sedaj ne bomo storiili svoje dolžnosti, potem tudi nismo upravičeni pričakovati bojnih dni, ker sami od sebe ne bodo prišli. Treba je zanje delati, kakor za vsako stvar, ki hočemo imeti.

V imenu slovenske sekcije vabimo slovensko občinstvo iz naše mlitavske okolice, da nas poseti na ta dan v Gebojevem parku.

Za odbor slovenske sekcije, Anton Jersin.

Domače vesti

Elizabeth, N. J. — Šolske počitnice, doba veselja in rajanja šolske mladine, so končale. Omenila bom par domačih vesti, ki se tičejo največ šolarjev.

V reki Elizabeth je pred kratkim utonil součenec našega mlajšega dečka. Žalostno je bilo videti njegove sovratnike, ki so se jokaje strnili krog mrtvega dečka. Ne dolgo tega pa si je naš 9-letni Frankie pri igranju zlomil roko in se poškodeval po telesu. Sedaj se nahaja v bolnici. Frankie zelo rad čita Mladinski List in doma ga zelo pogrešamo, upamo pa, da se kmalu vrne domov zdrav in vesel. Frankie si je skoz Mladinski List z dopisi pridobil precej prijateljev. Eden izmed teh je mali Anton Slavec v Morleyju, Colo.

V Prosveti sem čitala, da je preminil nam dobro znani Rudolf Mestek, soustanovitelj našega društva št. 540 SNP, ki je s sobratom J. Pasarichem v tej raztreseni okolici zbral rojake, da se je organiziralo društvo 540. Pokojni Rudolf je bil prvi, ki je umrl od tega društva v o-smih letih. Naše iskreno sožalje njegovi soprogi in družini, nje-mu pa ohranimo trajen spomin! Naj še dodam, da je sedaj že tri leta, odkar je umrl Jože Zavertnik, ki je 18 let urejal našo jedotino glasilo. Blag mu spomin! A. Pasarich.

Zakonska morala pri divjakih

Prof. Lucien Levy-Bruhl s pariske Sorbonne, znameniti učenjak ki nam je razkril psihologijo primitivnih ljudstev, je izdal novo delo "O nadnaravnem in naravnem v primitivnem mišljenju", ki nam kaže divjaka kot človeka, ki ne vprašuje nikoli po "naravnih" razlagah.

Narava je tem naravnim ljudstvom velik čudež in čudež jim je naraven, kajti vsak dogodek si razlagajo kot čudež in to se jim vidi edino "naravna" razlaga. "Nič se jim ne zdi manj potrebno razlage nego čudež," pripominja Levy-Bruhl zelo točno. Pri tem nimajo niti zaključnega verskega ali praznoverskega sistema, iz katerega bi izvajali svoje zapovedi. "Nimamo vere, imamo strah," je dejal nekoč neki Eskimovec Knudu Rasmussen.

Tako izvrirajo tudi mislile zapovedi in prepovedi, ki urejajo ljubezensko in zakonsko življenje primitivnih ljudstev, iz strahu, da bi njih kršitev kaznovala čudeške sile s strašnimi kaznimi, kakor sušo, unkujočimi nalivi, lakoto, potresom, boleznimi. To utemeljuje bi mi imenovali "nalivno", toda v naivnosti je modrost divjakov. V njihovem življenju je neskončno smotrna v biološkem, higijenskem, psihološkem in socialnem oziru.

Zakoni med sorodniki, tudi med daljnimi sorodniki, in celo flirtanja bratrancev s sestricami so pri vseh primitivnih stotih prepovedane stvari. Naravna ljudstva prav tako ne bi mogla razumeti naše navade, da pošiljamo boleline ali noseče ženske v tovarne in pisarne, celo dela v kuhinji jim ne dovoljujejo. Tudi to prepoved utemeljuje sicer z vsakovrstnimi mističnimi nevarnostmi, toda uspeh je ta, da obvarujejo ženo in potomstvo težke zdravstvene škode. To so primitivci daleč nad civiliziranci!

Njih modrost pa gre še dalje: tudi možu noseče žene ni dovoljeno, da bi se udeležil vojnih pohodov, nevarnih lovov in ribarenja. Tako je mož prisiljen skrbeti za ženo baš v času, ko potrebuje najbolj njegove pomoči — in takšnih humanih določb ne pozna niti en zakonik v civiliziranem svetu!

V ostalem pa so "divjaki" že davno rešili težaven problem za ohranitev neke estetike in higijene v zakonu, ki je v naših salonih še zmerom neodločen problem: namreč problem ločenih spalnic. Divjakova koča je dejansko razdeljena v dva prostora: eden je za moža, drugi za ženo.

V naših burkah in dovpih velja tašča za hudega duha zakonskega življenja, poglavje, ki je v ostalem čisto bolj tragično nego komično. In naivnost primitivcev je to vprašanje tudi rešila na način, ki prekaša našo modrost — mističen tabu enostavno prepoveduje, da bi se zet in tašča srečavala in celo od daleč gledala. "Če zapazi zet v daljavi svojo taščo, mora ostaviti pot, da ga ne vidi", pravi Levy-Bruhl v svoji knjigi. Tudi Evropski zeti delajo tako — a to velja za primitivni človek pa lahko stori tako, kakor je prav in bo veljal še za posebno korektnega moža, ki spoštuje običaje. Kdo je na boljšem?

Ze stoletja obravnava civilizirana literatura vprašanje poročne noči in opisuje vse težke telesne in duševne muke, ki jih mora v njej premagati mlada žena. Tudi tu so nas primitivci prekosili s svojimi običaji. Večina naravnih ljudstev pozna namreč neko dobo med poročnim dnevom in pričetkom zakonskih odnosov, ki traja najmanj devet dni, a tudi tri mesece!

Pojem zakonske zvestobe pri divjakih ni absoluten, saj poznamo primere, ko jim zakonskom ni samo dovoljen, temveč celo zapovedan. Če je rodila n. pr. žena mrtvo dete, mora pripadati najprvo drugemu moškemu, preden lahko obnovi odnose s svojim možem in mož ima celo pravico zahtevati, da mu prelomi zakon! Po drugi strani je mož včas sam primeran; da prelomi zvestobo, n. pr. če se podaja na vojni pohod; na nevaren lov itd. Zakonom naj ga v teh primerih obvaruje nevarnosti in poveča njegov pogum. Nam se zdi takšna seksualna morala male čudna, a vendar se divjak z njo očuva nekih nevarnosti, ki nastajajo z odrajanjem erotičnih želja in ki vodijo do znanih nevroz, o katerih nam govori moderna psihoanaliza. Stari Grki so imeli za te odrinjene erotične želje majhen ventil — Bakhoovo noč, ko sta smela mož kakor žena po mili volji lomiti svoj zakon, primitivna ljudstva pa imajo apert svoje zapovedi, ki jim dovoljujejo v izjemnih okoliščinah isto.

Tako se razodeva v seksualni morali primitivcev polno majhnih modrosti, ki imajo pa veliko higijensko, socialno, biološko in psihološko smotrnost. To smotrnost nam mora tem bolj presenetiti ker je po vsem ni splošno razumsko tahtanje, temveč samo instinkti. In že Schopenhauer je dejal, da omogoča razum odločitev med različnimi možnostmi, da pa izgubi človek z njim nepogrešno sigurnost dejanja, ki je lastna nagonu. —Zis.

Kriza ameriškega individualizma

Louis Adamic

(Nadaljevanje)

Dasi umetnik z izjemno ostro mentalnostjo, je bil Ralph Barton vendarje v socialnem in filozofskem smislu predstavitelj velikega števila nesrečnih brezizraznih žrtv slabo prebavljene bogastva, pridobitvenega si a krepkimi individualističnimi metodami, bogastva, ki jih je fizično, duševno, duhovno in moralno kvadrlo, ko so tonili v lukusni in nezdravem življenju. V popularnih magazinih, kakor sta n. pr. "The New Yorker" in "Liberty", je objavil svoje, za njihove očali robati ironične karikature, jih izrazilo risal, prikazoval, smejal nje same in njihov sloj, jim pomagal smeja se samim sebi in svojem svetu. Čitali so ga in tako posredno množili njegov zaslužek. Imeli so maršalkaj skupnega z njim. Kakor njihova življenja, tudi njegovo ni bilo usmerjeno nikamor više kakor k ideji lastnega uspeha. Ko pa ga je dosegel, mu je postal prazen in nezadovoljiv. Njegovi poslušalci so bili Hooverjevi in Coolidgejevi individualisti. Kakor on, so bili "ponesrečenci" vsi ti ljudje. Nje bolje ni znal ravnati sam s seboj in s svojim dobičkom kakor oni. Bil je senzitivnejši in inteligentnejši od njih in v splošnem finejši; tako se je nejasno izraženo individualistično nezadovoljstvo s splošnim ameriškim življenjem v njem krepkeje uveljavilo; to mu je delalo pregrevane pri njegovih osebnih problemih; in še ne dobri dve leti po zgornji izjavi si je vzeti svoje individualistično življenje v svojem slikarskem ateljeju v New Yorku. Menda se je ustrelil s pištolo. Mnogo drugih z uspehom ovcenih individualistov v Ameriki se je objalo palogoma leta in leta s podobnejšimi individualističnimi metodami. In dasi še niso pokopani, so večidel mrtvi prav tako kakor Ralph Barton, nedvomno nesposobni reševati probleme sedanjega časa ali pa se uspešno upirati silam, ki jim ogražajo ekonomsko in socialno stališče.

III.

Splošno nezadovoljstvo in presedanje življenja v Ameriki pa ni našlo krepkega izraza samo v karikaturni listi "New Yorker", temveč tudi v nekaterih naših najboljših leposlovnih delih zadnjega desetletja. Romanopisci so protestirali in kričali proti temi in tem razmeram vse od l. 1920 dalje. Bili so sicer nekako neizraziti, vendar pa ogorčeni v svojem pritoževanju. Portretirali so grobo ameriških velikih in malih mest, ertal plehko človeške duše v Ameriki in splošno nedostojnost človeškega življenja v Združenih državah v celoti. Toda vsi ti romanopisci so bili večnoma površni mladi možki in ženske. Primalo jih je poskušalo prodreti stvari do dna. Prizadevali se si, biti "smart", fletni, in so potemtakem negovali svoj nestalni čut osebnosti superiornosti. Individualisti. Pristaši sofizma. Zgolj medle sence ljudi. Večina od njih je iskala izhoda iz umazanih realnih razmer. Nekaj se jih je isedilo v Pariz. Drugi so se umaknili v slonokobene stolpe. Peščica od njih si je razstrelila lobanje.

Američan v svoji stari domovini

(Nadaljevanje)

"Kakor vidite, gospod," je dejal biser predstavitev, "je vsa dežela pokonci. Časnikarji in Ljubljani želijo interviewa z vami, toda ker si nevdvomno želite, da se po potovanju najprej odpotujete in obiščete svoje, sem jih svari, da naj vas ne motijo, recimo, do ponedeljka ali do prvih dni drugega tedna, ko in če jih boste hoteli sprejeti."

"Oh, prav lepa vam hvala!" Intervjuva z menoj! O čem? Vse svoje življenje nisem nikoli dajal interviewa.

Sprva nisem mogel razumeti, čemu je v vsaj javnosti zašumele ob mojem prihodu. Spomnil sem se, da sem bil poslal nekaj ljudov svojih knjig svojim staršem, toda oni gotovo niso vzpirlili tega hrupa. Tudi sem se spomnil, da so moji ljudje kdaj pa kdaj prilohili svojim pisnikom kak majhen izresek iz ljubljanskih listov, toda to ni moglo biti izvor vseh teh ceremonij. Tedaj mi je slučajno prišlo na misel, da mi je, preden smo odpluli, nekdo telefoniral, čeč, da je ameriški dopisnik več dnevnikov v Jugoslaviji in da je čital v newyorških časopisih o mojem prejetju Guggenheimove ustanove in nameravanem letu v Evropo, kjer bom, kakor upa, obiskal tudi Jugoslavijo — kajnega? Pritrtil sem, da bo tako. Pa s katerim parnikom da kanim odpluti — in še nekaj drugih takih vprašanj, ki sem mu nanja odgovoril. Nato je dejal, da je zasledoval "moje življenje v Ameriki leta in leta" in da želi sedaj, ko odhajam domov, napisati "kaj kratkega" o meni. In to "nekaj kratkega" so bili ti dolgi članki v tucatu časopisov, izhajajočih v treh ali štirih različnih jugoslovanskih mestih.

Toda pravi vzrok in pomen vsega tega, kar se me pa le malo tiče, sem zvedel mnogo kasneje.

Kratka vožnja od Trsta do Ljubljane mi je bilo veselo doživljanje, zlasti ko smo prešli italijanske meje in sem bil napojen v svoji stari domovini.

Bilo je krasno popoldne sredi pomladi in večina mojih zlih slutenj iz preteklega tedna se je razblinila. Kranjska dežela se po vsem videzu ni niti malo spremenila. Pred menoj je bila prav ona reka Sava s svojimi pritoki kakor nekdanj; isti gosti zarasli gozdni griči in planine s sneženimi vrhovi; ista polja in travniki; iste vasi in iste cerkve s sirovimi freskami svetnikov, naslikanimi od kmečkih umetnikov zunaj na zidovju; in isto ljudstvo, ki na isti stari način — počasi, potrpežljivo (za moje ameriške oči) zaradi svojega napol primitivnega prodja in priprave nekam nezadostno obdeluje isto plodovito trno grudo. Svetovna vojna (dasi se je vršilo več najhujših bitk v doslični daljavi kranjske dežele) ter drastična prelevitev Avstrije v Jugoslavijo l. 1918. Avstrije v Jugoslavijo l. 1918. Avstrije v Jugoslavijo l. 1918.

Po večerji je šla Stella spat, toda jaz nisem mogel tega storiti.

Odšel sem ven in sem se sprehal do preko polnoči po motno razsvetljenih tihli, skoraj zapuščenih ulicah in sem — na svoje veliko zadovoljstvo — sprevidel, da se nalik ostalemu delu kranjske dežele tudi Ljubljana ni bistveno spremenila; v resnici, komajda celo na sunavnje. Svetovna vojna in prehod iz Avstrije v Jugoslavijo se je nista doteknila. Stari rimski zid se mi je zdel nekoliko bolj okrušen, nego je bil po mojem spominu; nekdo, in sredi mesta so gradili dvanaestnadstropno nebotičnik. Tudi mostovi preko Ljubljane so tam kakor nekdo; vedno isti je stoletni grad s trdnjavskimi obzidjem, ki ga zdaj ponoči razsvetljujejo; isti je pol tisoč let stari magistrat, samo da stoji danes pred njim nov kip položnega srbskega kralja Petra. Iste stare cerkve in spomeniki pisateljev, jezikoslovcov, komponistov, govornikov in pesnikov; iste stare trgovine s nedanjsimi napismi na vrati. Spomnil sem se, da sem tukaj kupoval papir in svinčnike, ko sem v zgodnjih desetih letih hodil v gimnazijo. In tukaj sem

Kako si astronomi zamisljuje komete sveta

Čprav se gibljejo "miroljubne" zvezde v urejenih potih, kakor so stožkosečnice elipsa, parabola ali hiperbola, vendar se dogaja v vesemirju mnogo ogromnih katastrof. Angleški profesor Wylie je izračunal, da živgne dnevno v sezoni meteorjev okoli 800 milijonov teh kozmičnih teles akoci zemeljsko oraraje, ki se deloma zaradi trenja s zemeljsko atmosfero razblinijo, deloma pa, ako so njih telesa večja, živigne akoci ozračje iz območja naše zemlje.

Morda prihajajo iz polja tisočih planetoidov, ki so jih odkrili med Maršom in Jupitrom, ali pa iz kakšnega drugega sončnega sistema. Gotovo pa je, da je med nami in nam najbližjim sončnim sistemom nekaka gravitacijska "praznina", v kateri krožijo mnogo zvezd in delcev zvezd, ki se ustavijo zdaj v našem, zdaj v bližnjem sončnem sistemu. Pri nas se pojavijo kot komete, prelete naš sončni sistem in ustvarijo a svojim fantastičnim repom mnogo strahu. Toda ti kometi so vse prej kot nevarni in nepravil bi lahko ovili svoj rep nekoli tisočkrat okoli ravnika naše zemlje, ne morejo uničiti zemlje, ker sestoji iz kozmičnega prahu, ki je redkejši od naše atmosfere.

Prav pred sto leti se je komet Biela s svojim ropom dotaknil zemeljske poti, l. 1872 pa je "ometel" zemljo samo in se bo, ako je še "pri življenju", srečal s njo 27. novembra prihodnjega leta. Toda ne bo hud, imel hoto obilo kozmičnega "dežja" in to bo tudi vse.

Vendar pa obstoja možnost katastrofe druge. Naše sonce in ves njegov sistem potuje po vesemirju in kaj, ko bi nekega dne zašlo v zvezdo, ki se ne sveti, ki je ne vidimo? Kakor pravi profesor Hartmann, bi v takem primeru prišli tudi mi v

Ko sva prišla drugo jutro s Stello iz sobe, sva zagledala sredi sicer zapuščene hotelske veže dva visoka fanta. Na prvi hip naju nista opazila. Eden od njiju se je nestrpno prestopal sem ter tja. Drugi je strastno kadil svaľčico.

"To morata biti tvoja brata!" je zašepetala Stella. Obstala sva na stopnišču. "Strašno sta ti podobna," je dodala; "je da sta lepa — moj Bog, kako sta lepa!"

(Dalje privedemo.)

PREDPOTOPNE NAJDBE

Kraj Starunia v vzhodnih Karpatih leži v miocenskem ozemlju, ki vsebuje mnogo oöokerita ali zemeljskega voška. Pri izkopavanju te rudine so že l. 1907. našli na ostanke velikega mamuta in na dobro, s kožo in dlakami ohranjen del predpotopnega nosoroga. Čudno pa je bilo, da so našli te ostanke starih živalskih oblik med ostanke najmlajših živalskih in rastlinskih vrst ter človeško orodje. O vsem tem so ugotovili, da je prišlo v zemljo komaj pred 70 leti in tako so popravili težko znanstveno zmotu.

Nekoliko metrov od rova, kjer so pred leti našli mamuta, pa so odkrili dva nosoroga, samice in samca. Posebno samica je bila dobro ohranjena; celi del kože so ostali na njej, da so jo mogli potem nagačiti. Od drugega nosoroga se je ohranilo samo okostje, to brčkone zaradi tega, ker je ležal v nekoliko drugačni zemlji, ki je pospeševala razkroj. Zanimivo pa je to, da so našli okoli obeh živali ostanke najrazličnejših rastlin, ki so danes sestavna flora severnih tundar. To dokazuje, da živali niso živele v okoliščinah, ki bi bile podobne današnjim, temveč v pravi tundri, s bogatim rastlinstvom, in sicer v dolinah, ki jih je gorovje ščitilo pred mrazimi severnimi vetrovi.

Agitirajte za Prosveto!

neljubo bližino sonca, ki bi se sprostito vseh notranjih napačnosti in se mahoma razširilo. Kakor se to dogaja pri drugih zvezdah stalnicah bi mahoma preplavilo ognjeno morje vso zemeljsko oblo ter uničilo vsa živa bitja na zemlji in to bi pomenilo toliko kakor konec sveta tudi za nas zemljane.

To so računski težki in problematični, nekateri pravijo celo, da nastanejo pri takem sročanju nove zvezde z novimi zakoni in hodijo nova pota, ali pa da zaidajo v kozmični prah in se zgostijo, ako so v plinovem ali kapljevotekočem stadiju.

Da pa pride v naš sistem lahko tudi drugo kozmično telo, nam priča neka zvezda, ki vzbuja med strokovnjaki mnogo pozornosti in ki se bliža našemu soncu z veliko hitrostjo 110 km na sekundo. Ta zvezda preleti potemtakem 3500 milijonov km letno, kar bi znašalo skoraj razdaljo med Neptunom in nami. Ta grozna zvezda pa je oddaljena od našega planeta še celih 5,9 svetlobnih let, kar pomeni, da potrebuje svetloba od te zvezde do nas skoraj 6 let, čeprav premeri svetlobni žarek na sekundo 300.000 km. Kako ogromna je ta razdalja, ki odgovarja hitrosti svetlobe v sekundi, noremu približno razumeti, če pomislimo, da znaša razdalja 300.000 km skoraj 7 in pol obdov naše zemlje na ravniku. Tajinstvena zvezda, ki se približuje našemu planetnemu sistemu, je torej od nas oddaljena še 56 bilijonov km. Da prihaja iz drugega svetovja, nam priča njena velika hitrost 110 km, dočim znaša najzvišja hitrost v našem sončnem sistemu je 70 kilometrov na sekundo. Čeprav je preletela v zadnjih šestih letih 21 milijard kilometrov, se je vendar komaj vidno približala soncu in preteklo bo še celih 16.000 let, preden bi nam mogla postati nevarna.

Sicer pa lahko zaide tudi v kako drugo gravitacijsko sfero in spremeni zaradi privlačnosti drugih kozmičnih teles svojo se-

danjo smer. Sele tedaj, če bi se nam približala do razdalje 15 milijard km, bi zaradi svoje velikosti, hitrosti in temu primerni privlačni sili začela motiti naše planetarno ravnovesje, kar bi katastrofalno vplivalo na vsa bitja na zemlji. Ker bi se spreminila naša planetarna lega in bi prišli bližje ali dalje soncu, bi se spremenila tudi dolžina dneva kakor tudi toplota zemlje. Posledice tega kozmičnega nerada bi pri tej zvezdi čutili najmanj pet let pred katastrofo samo. Morda pa tudi ne bo tako hudo in bo ta strašna zvezda samo živgnila mimo nas. Saj tudi pri njeni ogromni hitrosti drugače ne more biti. Pričakovati je, da bo potem kaj kmalu zapustila naš sončni sistem.

—Zia.

ŠTIRI ARKTIČNE ODPRAVE

Rusija pošlje letos v polarne kraje nič manj ko štiri odprave. Ledolomilec "Sibirjak", ki ima nalogo raziskati možnosti za vzpostavitev pomorskih zvez med Vladivostokom in pristaniščem severne Evrope, je še zapustil svojo oporiščno bazo ter odplul na debelo morje. Spremljata ga dve letali. Istočasno je odpril v severne vode "Rušanov", o katerem smo že poročali. Njegova naloga obtoji poglavitno tem, da izmenja osebe na opazovalnih postajah. Letošnje rusko polarno silo bo prečevala prvič na debelem severu tudi ženska, ki je ponudila svoje usluge moškovaški vladi.

Tretja odprava s ladjo "Tajmir" zasleduje hidrografske raziskovalne smotre. Odpljela se bo v Karško morje in bo preiskala razmere na ondodnem nabrežju. Sloviti ledolomilec "Mallig", ki se je šele nedavno vrnil iz Nansenove dežele, pa je te dni odrazil proti Rudolfovemu otoku. Odpljal je gradbeni material in stroje za postavitev najsevernejše radiopostaje na svetu, ki jo bodo postavili na Rudolfovem otoku.

V zadnjih časih so zdravniki opazovali, da kažejo otroci, ki se vračajo s poletnih počitnic, na raznih delih telesa mehurje in otekline kakor od opeklin. Matere so razlagale te čudne rane običajno s besedo: "Piki žuželk." A kakšne žuželke so bile to, niso vedeli povedati niti otroci. Končno pa se je monakovskemu profesorju dr. Trumppu posrečilo, da je izsledil savratnega zasledovalca otrok, ki se je znal tako večje skrivati zaledujočim očem.

Gre za pajka, za majhnega strupenega pajka, za žival, ki torej ne spada v razred sušček. Dolg je nekaj več nego pol centimetra, črn, s kratkimi, krepkimi nogami. Spada v vrsto agelemid in se spušta v glavnem na otroke, zlasti na bledje in nerovne. Ker opravlja svoje delo ponoči, ni čuda, da ga niso mogli tako hitro izslediti. Poleg tega je izredno hiter in se skriva ob najmanjšem svetlobnem žarku. Besti celo akokoma. Njegovi ugrizi spodbujajo ne boljše, šele zjutraj pričnejo žgati in srbeti. Obenem se pojavijo manjše skupine ali daljše, kačaste skupine rdečih vosečkov, ki niso večji od prosnegarna ali leče. Če si otroci te mehurčke raspraaskajo, nastanejo velike otekline, ki jih utegnajo mučiti tedne in mesece. Dr. Trumpp priporoča za obravnavo ugrizov namazanje s očetovo kislino ali s mentolnim spirantom. Večje otekline se ozdravljajo najbolje s Roentgenovimi žarki.

V ostalem pa se zdi, da nastopa neprijetna žival še sporadično v manjšem številu, in še to, da so jo odkrili, daje jamstvo za to, da ne bo preved nevarna.

Alli ste še narodili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

"Narava v surovosti je redkokdaj MILA"

—in surov tobak nima mesta v cigaretah

Teja ni v Luckies . . . najmilejši cigaret kar ste jih kdaj kadili

MI kupujemo najboljši in najfinjši tobak na celom svetu — toda s tem še ni povedano, kaj ljudje vsepovedno smatrajo Lucky Strike za najmilejšo cigareto. Dejstvo je, da nikdar ne pregledamo rosnice, da je "Narava v Surovosti"

Redkokdaj Mila — zato je temu finemu tobaku po primernem staranju in miljenju duna dobrota onega Lucky Strike čistilnega procesa, ki je opisan s besedami — "It's toasted." Zato pravijo ljudje v vsakem mestu, trgu in vasi, da so Luckies tako mile cigarete.

"It's toasted"
To določeno milo tovarno

"Alli ste našli kaj boljšo kufijo, da ima boljšo prižgo ali je okusnejša boljša nitara kakor ste našli, ko ste našli tobak, ki je okusnejši, boljše prižgo, boljše nitara kakor ste našli."
RALPH WALDO EMERSON

Alli ste našli to, kakšni ste ste sprejeli to odlični Lucky Strike!

Upton Sinclair: Sto procentov

Za Prosveto prevel Buri

Čudovito, kako zviti so bili nekateri rdečkarji in povečini so bili le ušivi inozemski delavci. V svojem prostem času so se ukvarjali s čitanjem — v njihovih stanovanjih se je navadno našla cela kopica knjig — kako dobro so se znali izogniti nevarnim vprašanjem.

Peter je vprašal: "Ste anarhist, kaj ne?" Takoj je odgovoril: "Nisem anarhist v tem smislu kakor vi mislite," — kot bi imela beseda anarhist dva pomena! Peter je izpraševal dalje: "Vi ste pristal na sila?" Peter je postal jetnik nesramen in dejal: "Vi ste pristal na sila! Samo pogledjte, kako ste me zdelali!" Ali pa je Peter vprašal: "Vlada se vam ne dopade, kaj ne?" Navadno se je glasil odgovor: "Ugajala mi je, dokler me niso pričeli tako zapostavljati." Vedno so našli slične izgovore, ki so jih stenografji zabeleževali. Ako se Petru ni posrečilo iztisniti vsaj malo priznanja, potem rdečkarje niso mogli deportirati. V takih slučajih je nanje navallil Peter in jih "mečkal", dokler ni prejel zadovoljivega odgovora. Ali pa je Peter napisal priznanje in detektivski so jetnika prisilili, da je podpisal. Ako se to ni pomagalo, je Peter sam podpisal njihovo ime.

To so bile grozne metode, a brez njih niso mogli izhajati, ker rdečkarji so bili preveč zviti. Tajno so izpodbijali vlado. Ali naj bi vodilne osebnosti to mirno gledale? S hrivov in gora, iz nižin in logov in tudi iz redakcij so se oglašali donoci stoprocentnih Amerikanev: "Ne! Stoprocentno amerikanstvo bo našlo sredstva in pota, varovati svojo posest pred zofizmom evropskega boljšeizma!" Stoprocentni amerikanizem je sestavil pregovor: "Ako ljudem pri nas ne ugaja, naj grejo tja, odkoder so prišli." Ljudje pa, kateri so v svoji notranjosti čutili, da Amerika je le najboljše pokrajina na svetu — pa niso hoteli oditi, se jih je moralo šele prisiliti k temu.

To je bil sedaj Petrov življenjski cilj, njegova zvesta žena mu je stala ob strani in ga podžigala v svoji ženski nepopustljivosti. Glady je po svojem naziranju imenovala te ljudi "živina" in ko je ugotovila, da so po večtedenskem zaporu res neprijetno vonjali, je spoznala, da je bilo njeno naziranje pravilno. Tem ljudem ne bi bila nobena usoda premalo bridka. S Petrovim sodelovanjem se ji je posrečilo odkriti novo bombno zaroto, ki je bila naperjena proti državnemu pravdniku. Peter je prejel nalog, naj izvede naval. Aretirani so bili štirje italijanski anarhisti, katere so pustili dva meseca v samotnem zaporu in Peter se je neprestano mučil okoli njih. Ko je mislil, da je že skoraj dosegel svoj cilj, se mu je vse zopet izjalovilo, ko mu je eden izmed jetnikov skočil skoki okno. Ker se je zašleščevanje vrnilo v štirinajstem nadstropju, ta Italijan ni mogel priznati svojega črnega naklepa, ker se je že preje odstrani. Dogodek je zelo razburil salonske socialiste. David Andrews je zahteval sodno preiskavo in Guffeyjeva agentura je bila nekaj časa izpostavljena neprijetnemu sumničenju.

Vendar se je delovalo dalje. Polagoma so ujele rdečkarje "sortirali". Nepravde rdečkarje so izpustili na svobodo, ostale pa naložili na posebne vlake in jih odpredali v primorsko mesto. Nekateri so si razkazano a molče vse dopustili napraviti, drugi so divje kleli, mnogi jokali in se pričevali, ker v Ameriki so imeli svojo rodbino. Niso se pa upali prositi vlado,

na ju tudi njihovo družino deportirajo ali pa vsaj skrbje zanj. Vlada je odklanjala tako veliko odgovornost. Rdečkarji so imeli vedno dovolj denarja za tiskanje svoje čuvalne literature, sedaj pa naj denar uporabijo raje v to, da bodo skrbeli za svoje lastne ljudi!

Peter se je včasih sešel z rdečkarji, ki so bili nekdat njegovi prijatelji. Pogostokrat si je predstavljal to srečanje in že ob misli je trepetal. Sedaj pa je spoznal, da ga tak dogodek zabava. Strah pred rdečkarji, ki mu je preje jemal apetit in spanje, je sedaj čisto izginil. Spoznal je, da so rdečkarji uboščki, ki udarcev niso mogli vrniti, posedovali niso nikakega orožja, mnogi med njimi so bili brez mišičevja — same puhle besede so jih držale pokoncu. In Peter je dobro vedel, da ga četi moč organizirane družbe, policija, sodnja, ječe, ako bi bilo potrebno celo vsa armada s strojnimi, aéroplanji in plinskimi bombami. Niti malo ni bilo nevarno pretepanje in mučenje rdečkarjev in podtikanje namišljene zarote. Casopisi so bili na njegovi strani in publika je verjela to, kar je bilo objavljeno v dnevnikih.

Ne, Peter se ni več bal rdečkarjev. Še McCormicka se ni bal, akoprav je bil najnevarnejši rdečkar. Mac je dvajset let dobro spravljen v ječi. Sicer so se rdečkarji trudili, da bi se obravnava obnovila, toda sodišče se je branilo izpustiti ga na svobodo proti položeni kavciji. Slučajno je Peter zvedel v kakem razpoloženju se nahaja Mac v zaporu. Celo njegova, možato ponosnega Maca, je upognila ječa. Iz zapora je pisal nekemu tovarišu v American Cityju. Na pošti so pismo prestregli in Guffey ga je izročil Petru.

"Pišite mi," je prosil Mac. "Za božjo voljo, pišite nam! Največja muka tu v zaporu je obutek polne zapuščenosti. Dajte, dokazite in prepričajte nas, da vsaj še malo mislite na slromake, ki so obsojeni zaradi skupne ideje."

To pismo je Petru dokazalo, da je zmogovalec. Ako je sedaj sreča kakakega socialist, katerih se je preje tako bal, ga je sedaj kar zabavalo, ko je lahko s pestjo dokazal svojo avtoriteto. Tudi njihovo obnašanje ga je kratkočasilo. Nekateri so ga prosili in ga spominjali na stare čase, drugi so se poniževali in naslednji so skušali apelirati na njegovo vest. Navadno pa so se obnašali ponosno, ga ošinili s sovražnim pogledom ali pa so se polni zaničevanja in prezira obrnili proč. V takih slučajih je svojim ljudem zapovedal, naj jetnike s sukanjem prstov in zapetji priuče dostojnega obnašanja, kar je navadno takoj učinkovalo.

83

Med jetniki, ki so jih pripeljali v Petrovo pisarno, je bila tudi Miriam Jankovičeva, ki je med tem časom vstopila v komunistično stranko in bila vrh tega rojena v Rusiji — slučaj je bil popolnoma jasen: Peter je vedel, da je Miriam naučevala Rozo Stern in je tako povzročila njegov padec. Kljub temu se mu je zasmillila takoj na prvi pogled. Postala je staričkava in izmučena, kašljala je in njene oči so bile motne in zmeđene. Peter se jo je še spominjal kot ponosno in drzno — sedaj pa je izglinilo vse to. Ponižno se je pred njim vrgla na kolena ter se s prsti oklenila njegove suknje in histerično jokala.

(Dalje prihodnjik.)

Ko se je zbudil, vedel je, da je na vso glavo so blestele svobe. In mislil je bilo. In kakaj hladno? Ker je lezal ob cesti brez obleke in brez čevljev. V spodnjih hlačah. Popolnoma oropan je lezal ob cesti in mislil: "Za božjo voljo, kam sem vendar zašel?" In resnično, bil je strašno prestrašen, zakaj planil je kvišku in šel domov. Kakih deset vrst je šel ves zbežan, nato se je vsedel na kamen. Sedel je na kamnu in hujil predse. Kralja ni spoznal in mislil tudi ni mogel zbrati. In duša in telo sta zmrzovala. In strašen glad ga je mučil.

Še le proti jutru je Ivan Jakovlevič Snopkov zvedel, kako in kaj. Vprašal je prosto mimoidočega.

In mimoidočji je rekel: "Zakaj se potikaš okrog v spodnjih hlačah?" In Snopkov je odgovoril: "Sam ne vem." In tako sta prišla v razgovor. Mimoidočji je rekel: "V Jaito, razumeš, je približno trideset vrst. Hobo, to si potoval!" In mimogredoči mu je razložil vse, kar se je tikalo potresa, kaj je, kje se je porušilo in kje se še bo porušilo. In Snopkov se je zelo žalostil nad tem potresom in hitel v Jaito.

Skozi vsa Jaito je šel Snopkov v spodnjih hlačah. Nikdo se ni, naravno radi potresa, nad tem čudil.

Nato je Snopkov preračunal, kakšna škoda ga je zadel. No, pošteno ga je zadel. V denarju šestdeset rubljev, suknjič — osem, hlače poldrug rubelj in par ekoro novih sandalov. Ne glede na škodo napol podrti hišice, je znašalo to malone sto rubljev.

Sedaj se Ivan Jakovlevič Snopkov pripravila na pot v Harkov. Hoče se alkoholizma ozdraviti. Zakaj, alkoholizem pride predrago . . .

In kaj je hotel avtor s to umetniško tvorbo dokazati? Kaj je, če se sme tako reči, morala te zgodbe? Avtor nastopa v tem delu energično proti pijančevanju. Osti te umetniške satire so naperjene zoper alkohol in pijanost.

Avtor je hotel reči, da ljudje, ki pregloboko gledajo v kozarec, ne zapajajo samo neželjskih reči, nego niti potresa ne morejo zapaziti.

In to je vendar tako priprosto, kaj ne?

12. Ura

. . . No, in zdravnik, razumljivo, je zelo prebledel. Iskal je po žepih. Ura ni. Kdovekaj ura sicer ni bila vredna, čeprav je imela verižico in tudi razne obeske kakor: srebrna jajca, nekako podkovo, ključek . . . Zakrčal je, naravno zaklical: "Milica! Ura je izgnila!" Ali vsled tega se ura ni našla. "Mogoče ste jo pozabili doma?" On pa je rekel: "Ne," je rekel, "ko sem stopil v tramvaj, sem pogledal na uro, da vidim, če ne pridem prepozno." Začel jo je iskati v hlačah, v vseh žepih — nič. "No, in? . . . Mogoče je tat skočil s tramvaja? Niste je našli, kaj?" "Ali . . . Seveda so jo našli . . . Bolnika so še enkrat prerezali. In kirurg, razumete, se je zelo obradoval. 'Tukaj te le najdem,' je rekel, 'zlata moja . . .' In resnično — gledamo. Ura je bila najdena. Naslonil jo je na alepo črevo in tam je mirno ležala . . . Kakor da se ni nič zgodilo. In verižica? Ležala je poleg želodca . . ."

13. Stanovanjska vprašanja so teška vprašanja

V tekočem letu se je prebivalstvo zopet nekoliko stianilo. Z ene strani so vplivali nepmani, ki so se odpeljali v provinco, da tako deloma preprečijo različna velika nesporazumljenja, deloma pa pod vplivom odredb. Z druge strani pa je imelo to blagodejni vpliv na povišanje najemnin. Zakaj, da bi moral plačevati trikratno povišano najemnino, ni bil vsak soglasen. In tako se je prebivalstvo samo po sebi skrcnilo.

Če bo vsako leto toliko stanovanj na razpolago, tedaj so take

posebno pozno. Tako okrog petih zjutraj. Ali že ob pol petih. To je že nekaka taka navada, da vstane kakor mogoče rano. In to tembolj, ker mora na delo in ne na ples.

Inženir pa leže ravno še le v tem času. Mogoče tudi uro poprej. In tedaj trka ob zid. "Bodite tako dobri," govori, "hodite nekoliko tihje. Kaj morate zares nositi z železom okovane pete?"

Saharov naravno mu pojasnuje, da se mu ne mudi na ples. Umiti pa se vendar tudi hoče. In čaj skuhati in tako dalje.

In tako pride do prvega spora. Saharov se hoče umiti, ali v kadi spi inteligentna dama. In ona začne čvkatii, se začne razgovarjati in tako dalje . . .

Nato se vrne Saharov zopet domov. Tako nekako okrog petih.

Maló bi se rad oddahnil. Čital novine.

Rad bi vsaj nekaj časa mirno ležal ali premišljeval o politiki ali naraščanju produkcije — zopet nemogoče. Od leve strani se razlega godbenik kvintet.

Naši godbeniki imajo navado, da se dnevno nekaj časa pred nastopom večbajo. Igra flavto. Strašno kričavo godalo je to. Piha v njega, izpljune in nato zapiha škalo. Zabavno, kaj?

In Saharov gre na dvorišče. Sedi tam na klopi urico ali dve, nato ga vleče zopet domov.

Pride domov in sne svojo večerjo. Ali z deane, pri inženirju, se že pojavljajo gostje. Igrajo skat, ali igrajo na pianino kakšeni prokleti Lisztov valček. Ali plešejo šimi — posebno ob plačilnih dnevih.

Predno se je človek ogledal, je že več neopazeno tu. Noč nastopi. In naj se stanovanjci trudijo kakorkoli, da bi ponoči ne delali ropota in šuma, ker bi imeli vsled tega opraviti s milico, brez trušča vseeno ne gre. Končno se pa ljudje morajo vendar gibati. Večkrat se človek nehoče spotakne ob čisto gladka tla. In tako dalje.

Komaj je zaspala gruča kvartetev, se vrne godbenik iz svoje restavracije ali s kakšnega plešišča. Odloži godalo na polico in se začne z ženo pripraviti.

Komaj sta končala, začne in-

SLOVENSKA NARODNA PODOBNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

lenir . . . Malo je še čital, sedaj gre v posteljo.

Komaj je ta legel, mora Saharov vstati.

Komaj je Saharov vstal, je že inženir nervozen, trka ob steno in mu predbaciva okovane pete.

Komaj odide Saharov v kopalnico — krik in vpitje — zakaj pušti, da dami padajo kaplje na obraz?

In naravno pri vseh teh okoliščinah trpi delo. Sami vidite, da blago včasih ni tkano preveč gosto in prvovrstno . . . gotovo tke to blago Saharov. In kako ga naj bolje tke, če mu začnejo klecati noge, roke pa trepetati in ledvice od same nejevolje otčejo?

In zato rečem: učeni tajniki spadajo k učenim tajnikom, zobarji k zobarjem in tako dalje. Trobentačem na rog pa se sploh naj dodeli stanovanje zunaj mesta.

Tedaj še le bo zasijalo življenje v polnih žarkih.

NAROČNIKI. POZOR!

Za mesec (Avgust, 31, 1932) ponudni, da vam je naročnica potekla ta dan. Prosveta je pravčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljeno, vlad nespešnega nazlova, pišite nas dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši gostopniki so vsi družni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnico.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člane \$3.00.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vsa leta pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Član doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.50.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

POJASNILNO

Vsled depresije in ogromne krize, ki je zadela tudi našo članstvo oziroma naročnike našega lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tajnikom in zastopnikom Prosveta, da lahko vzamemo od naročnikov za list Prosveta naročnino tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za četrt leta. Vzemite kar se dobili da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo prizadet v ti krizi in zato apeliramo na tajnike in naročnike, da skušajo kjerkoli mogoče hraniti naročnike na dnevnik. Apelliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če le morejo poravnajo svojo naročnino in če ni mogoče plačati celotno plačanje polietno naročnino, samo da se ohrani list še nadalje kot dnevnik.

Ph. Godina, upravitelj.

Mihail Zolotenko: Humoristično-satirično zgodbe

III. MESANA SOLATA

11. Potres

Na Krimu je bil pred nekaj leti potres, ki se ga še gotovo mnogi spominjajo. Ali škoda se je pokazala očitno še le sedaj. Razumljivo, da je bila oficialna škoda takoj precejena—dva milijona rubljev. Ali k temu skromnemu znesku je treba, kakor se je sedaj pokazalo, priracunati še majhen, skromen znesek: približno sto rubljev.

Ravno tolika je bila škoda, ki jo je utrpel pošten človek, čevljar Snopkov.

Snopkov je bajtar. V Jaito je imel delavnico. Nobene delavnice, nego tako majhno kamnito kajšo.

In delal je s svojim prijateljem kot solastnik. Domačinka nista bila. Pa sta delala čevlje ravnotako za domačine kakor za meščane letoviščarje.

In ni jima bilo slabo. Pozimi sta sicer morala temeljito gladovati, ali poleti sta imela dela preveč. Mnogokrat nista imela niti časa, da bi pogoltnila požirek. No, to bi bilo pretirano. Za požirek se vedno najde čas. Znabiti teže za kaj drugega . . .

Bilo je namreč tako. Namreč tik pred potresom, to se pravi, kakor se mi zdi, 11. septembra,

je popil čevljar Ivan Jakovlevič Snopkov, ne da bi počakal delopusta, poldrugno steklenico žganjice.

In to tem bolje, ker je delo dokončal. In to tem bolje, ker je imel še dve steklenici pripravljene. Na kaj bi pravzaprav še čakal? Vzel je in pil. In to tem bolje, ker prihajajočem potresu ni imel pojna.

Nato se je vrnil domov, legel na dvorišče in zaspal, ne da bi počakal na potres.

Ko se je wipil, se je vlegel, kakor sem že povedal, na dvorišču. To je delal vedno. Pijan ni ljubil, da bi spal pod streho. Bilo mu je preveč soparno. Zadržlo. Jasno nebo je hotel imeti nad seboj.

Spal je torej, sanjalo se mu je marsikaj zanimivega in istočasno je bil na Krimu znameniti potres. Hiše so se majale, zemlja se je tresla in bobnela. I. J. Snopkov pa je spal spanje pravicega in ni maral ničesar vedeti.

Še le zgodaj zjutraj, nekako ob šestih, si je naš Snopkov zdrgnil oči. Vzdrnil se je pod svojo cipreso in ni mogel, razumljivo, spoznati svoje drage domačije. In to tem manj, ker je njegova ljubljena hišica takorekoč izgnila. To se pravi, izgnila ni, ali zidovje je razpadlo in ograja je bila vsa polomljena.

Snopkov si je drgnil oči in mislil: "Za božjo voljo, kam je pa zaneslo? Kaj sem mar, pijan, še zasel kam drugam? Zanimivo, kakšne stvari so tod okrog. Komu neki spadajo? Ne," je mislil,

"ni dobro, če se človek tako napije. Alkohol," je mislil, "je resnično škodljiva pijača—ničesar se potem ne moreš več spomniti."

In postalo mu je nekako tesno okrog arca.

"Hoho," je mislil, "kam sem neki zablodil? Sreča, da sem še zablodil na nekako dvorišče in ne enostavno na ulico. Tovorni avto bi me zmliel ali bi me kak pes obrgazel. Treba bo," je mislil, "manjše piti. Najboljše bi bilo s tem sploh prenehati . . ."

Od velikega premišljevanja mu je postalo slabo. Da žalost o mamki, se je lotil še zadnje pol steklenice, ki jo je imel v žepu in jo je radi žalosti izpraznil.

In ko jo je Snopkov izpraznil, je postal zopet pijan in to tembolj, ker ni še dolgo nič jedel in še mu je od zadnje pijanosti bila glava slaba.

In tako je stopil na ulico.

Šel je tako po ulici in pijan, kakor je bil, ulice ni mogel spoznati. Posebno pa, ker je po potresu vedno mnogo ljudi hodilo po ulicah. Vse je bilo v skupinah, vse na ulicah, noben človek ni bil doma. In vsi so bili nekako drugačni, samo tako na pol obledeli.

"Ljubi bog," je mislil, "kam sem vendar zablodil? V kakšno gnezdo? Ali sem se morda s parobrodom pripeljal v Batum? Ali kam drugam?"

In tako je prišel naposed na deželno cesto. Korakal je in vsled utrujenosti, vsled preobilice alkohola je legel poleg ceste in zaspał kakor ubit.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SREPJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabiln za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake št. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smernne, unijako delo prve vrste

ENite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRNA POJASNILA